

**Аналіз регуляторного впливу
проекту постанови Правління Національного банку України “Про
затвердження Положення про регулювання діяльності фінансових
компаній, які мають право здійснювати діяльність з надання гарантій, та
внесення змін до постанови Правління Національного банку України від
25 червня 2020 року № 85”**

I. Визначення проблеми, яку передбачається розв’язати шляхом державного регулювання

Національний банк України (далі – Національний банк) відповідно до пункту 8¹ статті 7 Закону України “Про Національний банк України” [зі змінами, унесеними Законом України “Про фінансові послуги та фінансові компанії” від 14 грудня 2021 року № 1953-ІХ (далі – Закон про фінансові послуги)] наділений повноваженнями здійснювати державне регулювання та нагляд на індивідуальній та консолідованій основі на ринках небанківських фінансових послуг за діяльністю небанківських фінансових установ, інших осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, та осіб, які надають супровідні послуги, в межах, визначених Законом України “Про фінансові послуги та фінансові компанії” та іншими законами України.

У частині третій статті 39 Закону про фінансові послуги визначено, зокрема, що регулятор має право своїми нормативно-правовими актами встановлювати вимоги (включаючи пруденційні вимоги) щодо діяльності з надання фінансових послуг фінансовою компанією. Зокрема, в цій статті також визначено, що Національний банк має право встановити вимоги до достатності капіталу, ліквідності, кредитного ризику, лімітів кредитування пов’язаних осіб, а також додаткові вимоги до власного капіталу фінансових компаній.

Водночас у пункті 44 частини першої статті 1 Закону про фінансові послуги зазначено, що пруденційними вимогами є якісні та кількісні (включаючи пруденційні нормативи) вимоги, що встановлюються Національним банком з метою забезпечення відповідності діяльності фінансової установи вимогам законодавства, а також для виявлення потенційних ризиків у діяльності фінансових установ та їх мінімізації;

Отже, в Законі про фінансові послуги уточнено повноваження Національного банку у сфері регулювання діяльності фінансових компаній, а саме його наділено правом встановлювати пруденційні вимоги, які включають також і пруденційні нормативи, замість повноважень встановлювати обов’язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій (пункт 4 частини першої статті 28 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”).

Закон про фінансові послуги вводиться в дію 01 січня 2024 року. У пункті 30 Прикінцевих та перехідних положень Закону про фінансові послуги Національному банку рекомендовано до дня введення в дію цього закону привести свої нормативно-правові акти у відповідність до норм Закону про фінансові послуги та забезпечити прийняття нормативно-правових актів,

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

B/33-0008/125638

від 24.10.2023 21:44

необхідних для реалізації цього закону.

На сьогодні у сфері регулювання діяльності фінансових компаній, які надають гарантії (далі – гаранті) діє Положення про обов'язкові фінансові нормативи та вимоги, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами фінансових установ, що отримали ліцензію на здійснення господарської діяльності з надання гарантій та поручительств, затверджене розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – Нацкомфінпослуг) від 30.05.2019 № 980, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 15.10.2019 за № 1113/34084 (далі – Положення про обов'язкові фінансові нормативи гарантів), яке потребує перегляду у зв'язку з:

- 1) уточненням повноважень Національного банку, визначених у статті 39 Закону про фінансові послуги;
- 2) недосконалістю порядку розрахунку нормативів.

Водночас згідно з пунктом 3 Прикінцевих положень Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг” від 12.09.2019 № 79-ІХ (далі – Закон № 79) акти Нацкомфінпослуг, видані до 01.07.2020, діють до визнання їх такими, що втратили чинність, відповідними нормативно-правовими актами Національного банку, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, прийнятими в межах повноважень, установлених Законом про фінансові послуги. Тобто для перегляду чинних обов'язкових нормативів потрібно внести зміни до Положення про обов'язкові фінансові нормативи гарантів. У Національного банку немає повноважень уносити зміни до нормативно-правових актів Нацкомфінпослуг, але Національний банк на підставі Закону про фінансові послуги отримав повноваження встановлювати своїми нормативно-правовими актами вимоги (включаючи пруденційні вимоги) щодо діяльності з надання фінансових послуг фінансовою компанією.

Проблемою, що пропонується розв'язати шляхом державного регулювання у формі нормативно-правового регулювання діяльності небанківських фінансових установ, є перегляд чинних обов'язкових (пруденційних) нормативів достатності капіталу та ліквідності гарантів, насамперед порядку їх розрахунку, а також встановлення для гарантів пруденційної вимоги щодо утримання не менше ніж 50 відсотків від мінімального розміру власного капіталу в високоліквідних активах.

Вищезазначена проблема не може бути розв'язана за допомогою ринкових механізмів, оскільки вона стосується реалізації повноважень Національного банку щодо розроблення і затвердження нормативно-правових актів з питань встановлення пруденційних вимог щодо діяльності з надання фінансових послуг фінансовою компанією. Так само не може бути розв'язана проблема за допомогою чинних регуляторних актів, оскільки Національний банк не має повноважень уносити зміни до нормативно-правових актів Нацкомфінпослуг, а

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

V/33-0008/125638

від 24.10.2023 21:44

нормативно-правових актів Національного банку, що встановлюють для гарантів пруденційні вимоги, немає.

Суб'єктами, на яких вищезазначена проблема справляє негативний вплив, є гаранти, принципали та інші клієнти й споживачі фінансових послуг гарантів, кредитори, у тому числі бенефіціари за наданими гарантіями.

II. Визначення цілей державного регулювання

Проект постанови Правління Національного банку України “Про затвердження Положення про регулювання діяльності фінансових компаній, які мають право здійснювати діяльність з надання гарантій, та внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 25 червня 2020 року № 85” (далі – регуляторний акт) розроблено з метою встановлення пруденційних вимог, включаючи пруденційні нормативи, для гарантів. Цілями державного регулювання є забезпечення фінансової надійності гарантів, а також захист інтересів кредиторів та споживачів їх фінансових послуг.

III. Визначення та оцінка усіх прийнятих альтернативних способів досягнення зазначених цілей, наведення аргументів щодо переваги обраного способу

Альтернативним способом для досягнення вищезазначених цілей є залишення без змін нормативно-правове регулювання гарантів. Перевагами цього способу є те, що зазначені надавачі фінансових послуг працюватимуть відповідно до чинного нормативно-правового регулювання в межах установлених підходів щодо розрахунку та виконання нормативів під час надання гарантій.

Недоліками альтернативного способу є ризики для гарантів, а також для їх кредиторів і споживачів, що виникатимуть через прогалини в правовому регулюванні діяльності таких небанківських фінансових установ, зокрема через те, що немає механізмів реалізації вимог Закону про фінансові послуги, а також через недосконалий порядок розрахунку нормативів, установлений нормативно-правовим актом Нацкомфінпослуг. Реалізація цих ризиків у перспективі може призвести до фінансових та репутаційних втрат для гарантів, формування недовіри споживачів до їх фінансових послуг, а також непривабливості відповідних установ для потенційних кредиторів та інвесторів.

Отже, застосування такого альтернативного способу досягнення зазначених цілей та розв'язання проблеми в такий спосіб не є прийнятним.

Іншим альтернативним способом досягнення встановлених цілей є прийняття запропонованого регуляторного акта. Перевагами цього способу є встановлення для гарантів пруденційних вимог (включаючи пруденційні нормативи) та надання їм часу для приведення своєї діяльності у відповідність з вимогами регуляторного акта.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/125638

від 24.10.2023 21:44

Недоліками такого способу є потреба для деяких гарантів змінювати структуру активів у зв'язку з необхідністю зменшення низьколіквідних активів (зокрема нематеріальних активів) та збільшення частки високоліквідних активів (грошових коштів та їх еквівалентів, державних облігацій та/або інших активів, які належать до високоліквідних згідно з регуляторним актом) для виконання нормативу достатності (адекватності) капіталу та пруденційної вимоги щодо утримання не менше ніж 50 відсотків від мінімального розміру власного капіталу в високоліквідних активах. Водночас, змінивши структуру активів, гаранті суттєво поліпшать здатність своєчасно виконувати грошові зобов'язання за наданими гарантіями.

Ураховуючи вищезазначене, Національний банк вважає, що варіант прийняття запропонованого регуляторного акта є найприйнятнішим та найефективнішим способом досягнення зазначених вище цілей.

IV. Опис механізму, який пропонується застосувати для розв'язання проблеми, і відповідні заходи

Регуляторний акт передбачає затвердження Положення про регулювання діяльності фінансових компаній, які мають право здійснювати діяльність з надання гарантій (далі – Положення), яке встановлює:

1) обов'язкову для виконання гарантами пруденційну вимогу щодо утримання не менше ніж 50 відсотків від мінімального розміру власного капіталу в високоліквідних активах (далі – утримання частки активів), а також пруденційні вимоги, що включають такі пруденційні нормативи:

норматив достатності (адекватності) капіталу (далі – Н1);

норматив максимального ризику на одну особу або групу пов'язаних осіб (далі – Н2);

норматив запасу ліквідності (далі – Н3);

2) право гаранта в разі дотримання вимог Положення включати субординований борг до регулятивного капіталу, який застосовується під час розрахунку Н1 та Н2;

3) вимоги щодо:

розрахунку пруденційних вимог на підставі даних бухгалтерського обліку, облікової та реєструючої системи гаранта;

зберігання в інформаційній системі гаранта інформації про розраховані значення пруденційних вимог за період, що є не меншим трьох років;

письмового повідомлення Національному банку про невиконання пруденційної вимоги, а також оприлюднення на власному вебсайті інформації про її невиконання;

наявності в гаранта затвердженого уповноваженим на те органом управління гаранта внутрішнього документа з питань управління ризиками, які притаманні діяльності з надання гарантій та контргарантій, а також застосовування ефективних процедур своєчасного виявлення, оцінки,

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

V/33-0008/125638

від 24.10.2023 21:44

моніторингу, контролю та управління зазначеними ризиками.

Гарант зобов'язаний розраховувати та виконувати пруденційні вимоги, установлені Положенням, щодня, станом на будь-яку дату.

Контроль за дотриманням гарантами вимог Положення здійснюватиметься структурними підрозділами Національного банку, що відповідають за здійснення нагляду (безвиїзного нагляду та нагляду у формі інспекційних перевірок) на ринках небанківських фінансових послуг. Взаємодія та обмін інформацією між Національним банком та гарантами здійснюватиметься згідно зі статтею 57 Закону України “Про Національний банк України”, статтями 46 та 47 Закону про фінансові послуги в порядку, установленому нормативно-правовими актами Національного банку з питань здійснення безвиїзного нагляду або проведення інспекційних перевірок діяльності учасників ринків небанківських фінансових послуг.

Положення набирає чинності з 01.01.2024, однак для виконання нормативного значення Н1 запроваджується перехідний період до 01.04.2024. Пруденційна вимога щодо утримання частки активів застосовуватиметься, починаючи з 01.04.2024. Водночас окремим нормативно-правовим актом Національного банку визнається таким, що втратило чинність, Положення про обов'язкові фінансові нормативи гарантів, яке виключається з Переліку нормативно-правових актів Нацкомфінпослуг, Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України з питань нагляду за діяльністю учасників ринків фінансових послуг, що застосовуються Національним банком з 01.07.2020 [додаток до постанови Правління Національного банку від 25.06.2020 № 85 “Про забезпечення здійснення повноважень та виконання функцій з державного регулювання та нагляду у сфері ринків фінансових послуг з питань нагляду за діяльністю учасників ринків фінансових послуг” (зі змінами)].

Ступінь ефективності цього регуляторного акта оцінюватиметься за результатами аналізу показників діяльності гарантів, наведеними в розділі VII.

V. Обґрунтування можливості досягнення визначених цілей у разі прийняття регуляторного акта

Вимоги регуляторного акта обов'язкові для виконання всіма гарантами. Ризик як негативного, так і позитивного впливу зовнішніх чинників на дію цього регуляторного акта потенційно зумовлюється переважно змінами в законодавчих актах України, що може призвести до потреби внесення змін до цього регуляторного акта.

Упровадження вимог регуляторного акта не потребує додаткових витрат Національного банку, оскільки здійснюється в межах його повноважень.

Водночас для шести гарантів для забезпечення дотримання ними нормативного значення Н1 потрібно зменшити розмір низьколіквідних активів на загальну суму 5,2 млрд грн за рахунок їх реалізації і в такий спосіб збільшити розмір таких високоліквідних активів, як грошові кошти та їх еквіваленти та/або

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/125638

від 24.10.2023 21:44

державні цінні папери. Також у 12 гарантів виникне потреба для виконання пруденційної вимоги щодо утримання частки активів збільшити розмір вищезазначених високоліквідних активів на загальну суму 44 млн грн. Водночас регуляторним актом з метою недопущення порушення законних прав та інтересів гарантів установлюється перехідний період для виконання пруденційного нормативу Н1, нормативне значення якого збільшилося на три процентних пункти порівняно зі значенням аналогічного нормативу, встановленого актом попереднього регулятора, а також пруденційної вимоги щодо утримання частки активів, якої немає в акті попереднього регулятора.

Розмір можливих витрат гарантів, пов'язаних з реалізацією низьколіквідних активів, відрізнятиметься в кожному конкретному випадку, оскільки залежить від категорії активу, його характеристик (властивостей), попиту та пропозиції, що склалися на фінансовому або іншому ринку під час реалізації активів та інших чинників. У зв'язку з цим не вбачається можливим визначати конкретний розмір витрат гарантів, пов'язаних із реалізацією таких активів.

Здійснення державного контролю та нагляду за додержанням вимог цього регуляторного акта відбуватиметься в межах здійснення Національним банком нагляду за діяльністю фінансових компаній із періодичністю, визначеною відповідними нормативно-правовими актами Національного банку.

VI. Визначення очікуваних результатів прийняття акта

Реалізація акта не матиме негативного впливу на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави, інші суспільні відносини.

Прийняття регуляторного акта дасть змогу зміцнити фінансовий стан гарантів, підвищити довіру споживачів фінансових послуг до цього ринку, а також конкурентоспроможність гарантів порівняно з банками, які надають фінансові (банківські) гарантії.

За результатами визначення очікуваних результатів прийняття регуляторного акта протягом усього строку його дії можна виокремити такі результати його дії для суб'єктів, на яких поширюється дія регуляторного акта.

Основними позитивними результатами прийняття регуляторного акта є:
забезпечення здатності гарантів своєчасно виконувати своїх грошові зобов'язання за наданими гарантіями шляхом збільшення в структурі активів гарантів питомої частки високоліквідних активів;

підвищення здатності гарантів покривати негативні наслідки ризиків в їхній діяльності за рахунок регулятивного капіталу внаслідок підвищення на три процентних пункти нормативного значення Н1, що сприяє фінансовій стійкості та стабільності гарантів;

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/125638

від 24.10.2023 21:44

запровадження механізму включення субординованого боргу, залученого гарантом, у регулятивному капіталі гаранта для цілей дотримання ним пруденційних нормативів.

Негативним наслідком дії регуляторного акта можуть стати додаткові часові та грошові витрати, пов'язані із забезпеченням реалізації вимог, установлених цим актом. Водночас усунення гарантом порушень, що спричинили невиконання гарантом пруденційних нормативів та за які до гаранта Національний банк застосував заходи впливу, також може потребувати додаткових витрат гаранта. Недотримання гарантом вимог цього регуляторного акта матиме такі ж наслідки, що й недотримання вимог чинного Положення про обов'язкові фінансові нормативи гарантів – застосування Національним банком до гаранта заходів впливу.

Отже, очікувані результати прийняття регуляторного акта матимуть позитивні наслідки для всіх суб'єктів, на яких поширюється дія регуляторного акта.

Ураховуючи специфіку сфери правового регулювання проекту постанови, не вбачається можливим обчислення розмірів позитивних та можливих негативних наслідків його прийняття.

VII. Визначення показників результативності акта

Показниками результативності регуляторного акта є:

1) кількість суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюватиметься дія акта.

Регуляторний акт поширюватиметься на гарантів, загальна кількість яких станом на 01.07.2023 становила 51;

2) розмір коштів і час, що витратимуться суб'єктами господарювання та/або фізичними особами, пов'язаними з виконанням вимог акта.

Як зазначалося вище, можливі витрати окремих суб'єктів господарювання (гарантів) будуть пов'язані з потребою змінити структуру своїх активів, збільшивши в ній частку високоліквідних активів. Для приведення гарантами своєї діяльності у відповідність до вимог регуляторного акта надається достатній строк.

Витрат коштів і часу фізичних осіб, пов'язаних із виконанням вимог акта, не передбачається.

VIII. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності акта

Відповідно до статей 3 та 10 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” Національний банк проводить базові, повторні та періодичні відстеження результативності власних регуляторних актів з урахуванням Методики відстеження результативності регуляторного акта Національного банку України, затвердженої постановою

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/125638

від 24.10.2023 21:44

Кабінету Міністрів України і Правління Національного банку від 14.04.2004 № 471 (зі змінами).

Відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься з використанням статистичних даних. Цільові групи осіб для опитування чи наукові установи не залучатимуться для проведення відстеження результативності цього регуляторного акта.

Базове відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься протягом року з дня набрання чинності цим актом відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності", оскільки для відстеження результативності використовуватимуться статистичні дані.

Повторне відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься не пізніше двох років із дня набрання чинності регулятором актом.

Періодичне відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься один раз на три роки, починаючи з дня закінчення заходів із повторного відстеження результативності регуляторного акта.

Інформування суб'єктів господарювання щодо основних положень регуляторного акта здійснюватиметься шляхом його оприлюднення на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку.

Голова
Національного банку України

Андрій ПИШНИЙ

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД
Підписувач Пишний Андрій Григорович
Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000
Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/125638
від 24.10.2023 21:44